

PROJECTE D'INFORME SOBRE LA RACIONALITZACIÓ DELS HORARIS

1. JUSTIFICACIÓ

El juliol del 2013, en la Resolució 202/X sobre mesures de racionalització dels horaris laborals per a la conciliació de la vida personal, laboral i familiar, el Parlament de Catalunya insta el Govern de la Generalitat a encarregar al CTESC, per mitjà del Consell de Relacions Laborals (CRL), un informe sobre les mesures que s'han d'adoptar en el àmbits del treball, de l'economia i de la societat, per a una racionalització dels horaris que contribueixi a la conciliació de la vida personal, familiar i laboral de les persones, i especialment a afavorir la igualtat entre homes i dones (BOPC núm. 111, d'1.7.2013).

A la fi de novembre 2013, en el tràmit de control parlamentari el Govern explica que resta pendent subscriure un conveni de col·laboració permanent i estable entre el CTESC i el CRL i que es preveu que en el marc d'aquest acord al llarg del 2014 es pugui valorar la possibilitat d'elaborar l'esmentat informe.

En aquest context, i subscrit el conveni de col·laboració, el 20 de gener de 2014 la Comissió Executiva acorda la realització d'un informe sobre la racionalització dels horaris per donar compliment al mandat parlamentari. Aquest informe s'assigna a la Comissió de Mercat de Treball i Polítiques Socials.

El present document conté les possibles línies de treball o eixos d'estudi que podria incloure l'informe. Així mateix, es proposa la metodologia a seguir. Per tal d'elaborar aquest document s'ha fet una recerca documental i bibliogràfica inicial, que es relaciona al final del document.

2. OBJECTIUS

El CTESC, en compliment del mandat parlamentari, proposa valorar les mesures a adoptar en el àmbits del treball, de l'economia i de la societat, per a una racionalització dels horaris que contribueixi a la conciliació de la vida personal, familiar i laboral de les persones, i especialment a afavorir la igualtat entre homes i dones de la racionalització horària.

Per tal d'assolir aquest objectiu, el present informe cerca assolir els següents objectius específics, els quals configuren els diversos apartats de l'informe:

- Contextualitzar la necessitat i/o conveniència d'un procés de racionalització horària per a la conciliació de la vida personal, familiar i laboral. Amb aquest objectiu s'analitzen els canvis socials, demogràfics, de l'entorn econòmics, de la percepció del temps, culturals, laborals, etc que afavoreixen el debat actual sobre la racionalització horària.
- Identificar els àmbits on les mesures de racionalització horària poden comportar un impacte significatiu dins el context català i, si les dades disponibles ho permeten, comparar-lo amb el marc estatal i europeu. Es tracta d'aproximar quins són els temps en els que de forma generalitzada s'opera, entre d'altres, en els següents àmbits: la salut; el treball i la productivitat; el sistema educatiu i la formació; el comerç; l'oci, la cultura i la restauració; l'administració pública, sanitat i transport, etc. També es tindran present les iniciatives més rellevants en aquest camp, entre les quals destaquen "Ara és l'hora" i ARHOE.
- Descriure breument la normativa vigent i les mesures i polítiques aplicades fins el moment sobre la gestió del temps de treball en favor de la conciliació de la vida personal, familiar i especialment les orientades a afavorir la igualtat entre homes i dones. Incorporar també, una anàlisi de la darrera normativa vigent que la pot dificultar.
- Analitzar les mesures de gestió del temps de treball i de racionalització horària en les administracions públiques. S'analitzaran les mesures derivades de processos de negociació col·lectiva aplicables en l'Administració general de l'Estat, en l'Administració de la Generalitat de Catalunya i en les administracions municipals. Concretament, s'estudiaran les mesures per a una flexibilitat del temps de treball: flexibilitat horària; reduccions de jornada; drets d'adaptació i distribució de jornada de treball; vacances anuals; gestió flexible temps treball per necessitats de l'empresa; gestió del temps de treball a torns, etc. Per aquesta tasca caldrà determinar els municipis més significatius que seran objecte d'estudi.

- Analitzar les mesures de gestió del temps de treball i de racionalització horària aplicades en la negociació col·lectiva del sector privat, bé sigui en els convenis sectorials com en els d'empresa. Concretament, s'analitzaran les mesures per a una flexibilitat del temps de treball: flexibilitat horària; reduccions de jornada; drets d'adaptació i distribució de jornada de treball; vacances anuals; gestió flexible temps treball per necessitats de l'empresa; gestió del temps de treball a torns, etc. Per aquesta tasca caldrà determinar els convenis sectorials i d'empresa més significatius que seran objecte d'estudi.
- Fer una detecció d'experiències que potencien la conciliació.
- Identificar els problemes organitzatius i/o operatius que manifesten els propis actors i que poden dificultar la implantació de certes mesures de conciliació o de les dificultats en l'aplicació d'algunes mesures de conciliació.
- Efectuar les consideracions i recomanacions escaients al Govern, fruit de l'anàlisi realitzada.

3. POSSIBLES EIXOS D'ESTUDI

A partir de la gestió documental, s'han detectat aquests possibles eixos d'estudi que permetrien tractar el tema de la racionalització dels horaris. És interessant valorar si seria oportuna alguna focalització en alguns dels eixos que us apuntem o si es valora que hi ha altres àmbits d'interès no reflectits en el llistat que teniu a continuació.

1. INTRODUCCIÓ I METODOLOGIA

2. MARC TEÒRIC

2.1. El perquè d'una racionalització horària

2.2. La racionalització horària en els àmbits del treball, de l'economia i de la societat

2.3. Polítiques a favor de la racionalització horària en l'àmbit laboral

3. MESURES RELACIONADES AMB LA GESTIÓ DEL TEMPS DE TREBALL EN LES ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES

3.1. Marc

3.2. Mesures (buidatge 15 convenis/acords)

3.3. Síntesi

4. MESURES RELACIONADES AMB LA GESTIÓ DEL TEMPS DE TREBALL EN EL SECTOR PRIVAT

4.1. Marc

4.2. Mesures (buidatge 32 convenis sectorials i 21 convenis/acords d'empresa)

4.3. Síntesi

5. EL PROCÉS D'IMPLANTACIÓ DE MESURES DE GESTIÓ DEL TEMPS EN LA NEGOCIACIÓ COL·LECTIVA

Treball de camp, 12 entrevistes AP i 20 a sector privat

5.1. Rellevància en la negociació

5.2. Institucionalització

5.3. Factors

5.4. Propostes de millora

6. CONSIDERACIONS I RECOMANACIONS

4. METODOLOGIA

La proposta metodològica d'aquest estudi, construïda sobre la base de les tècniques d'investigació social, s'estructura en diversos nivells i es combina al llarg de l'informe:

Metodologia	Característiques
Gestió documental i bibliogràfica	Recerca bibliogràfica, documental i de pàgines web
Anàlisi de les mesures aplicades en les administracions públiques	Recerca de mesures aplicables en l'Administració general de l'Estat i en la Generalitat de Catalunya A determinar la selecció i el nombre de municipis objecte d'estudi
Anàlisi de les mesures aplicades en la negociació col·lectiva	A determinar la selecció i el nombre dels convenis sectorials i d'empresa objecte d'estudi Ús de la base de dades REGCON i del cercador de convenis (CRL)
Anàlisi qualitativa	A determinar la selecció d'entrevistes en profunditat en les dues vessants, la dels empresaris i/o personal directiu d'empreses i la de representants dels treballadors i/o treballadors/res. L'objectiu és que puguin aportar la seva visió a l'entorn la racionalització horària i la gestió del temps de treball, tant des del punt de vista econòmic com social.

5. RECULL BIBLIOGRÀFIC

General

Instituto Nacional de Administración Pública (2005). *España en hora europea, Libro blanco de la Comisión Nacional para la racionalización de los horarios españoles y su normalización con los de los demás países de la Unión Europea*. Madrid: Fundación Independiente.

Marian Harkin, M., Morin-Chartier, E., Angelilli, R i Steinruck, J. (2012). *Declaració per escrit presentada de conformitat amb l'article 123 del Reglament sobre l'Any Europeu de la conciliació de la vida laboral i la vida familiar*. Brussel·les: Parlament Europeu.

Informe de la subcomisión creada en el seno de la Igualdad para el estudio de la racionalización de horarios, la conciliación de la vida personal, familiar y laboral i la corresponsabilidad. Congreso de los diputados, BOCG, núm. 330, de 26. 9.2013.

Fontecha, A. (2013). *La racionalización de horarios, la conciliación de la vida personal, familiar y labora y la corresponsabilidad*. UGT Compareixença Subcomissió del Congrés del Diputats.

Corominas, A., Coves, A. Lusa, A., Ojeda, J. et al. (2009) *Organització del temps de treball, competitivitat i qualitat de vida*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona. (Col·lecció Dossiers del temps, 7, pàg. 1-75).

Usos del temps

MacInnes, J. i Solsona, M. (2006). *Usos del temps i famílies*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona.

Marí-Klose, P., Gómez-Granell, C., Brullet, C. et al (2008). *Temps de les famílies: anàlisi sociològica dels usos del temps dins de les llars catalanes a partir de les dades del Panel de famílies i infància*. Barcelona: Departament d'acció social i ciutadania (Generalitat de Catalunya).

Gusi, T., Viñas, M.D., Solé, M. i Sosa, M. (2010). *Els usos del temps en famílies catalanes: entrevistes i experiències viscudes*. Barcelona: Departament d'acció social i ciutadania (Generalitat de Catalunya).

Generalitat de Catalunya. *Pla estratègic sobre els usos i la gestió del temps a la vida quotidiana (2008-2018)*. Barcelona: Departament d'acció social i ciutadania (Generalitat de Catalunya).

ARHOE (2011). *II Jornadas para un mejor uso del tiempo*. Madrid: ARHOE.

Generalitat de Catalunya (2012) *II Segona Enquesta Catalana de Condicions de Treball*. Barcelona: Direcció General de Relacions Laborals i Qualitat en el Treball (Generalitat de Catalunya).

Idescat (2012) *Enquesta de l'ús del temps 2010-2011. Principals resultats*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Idescat.

Horaris familiars, escolars, comercials, mediàtics i d'organització del temps de treball.

Gutierrez, A. i Artazcoz, L. (2012). *Diferencias de género en la relación entre los largos horarios de trabajo y la salud en Cataluña*. Madrid: Archivo prevención de riesgos laborales.

Cardús, S. et al. (2003) *Propostes d'intervenció per a la conciliació d'horaris familiars, escolars i laborals. Informes final*. Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona.

Departament de Treball (2011) *10 perquè per a la millora de l'organització del temps de treball*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

Chinchilla, N. (dir) et al. (2011) *Experiències en l'organització del temps de treball a les empreses de Catalunya*. Barcelona: IESE, Centre internacional Treball i Família i Direcció General d'igualtat d'oportunitats en el treball (Generalitat de Catalunya).

Buqueras, I (2008). *Horarios racionales para mejorar la productividad*. Madrid: Revista Tribuna de opinion, num. 18 gener

Sintes, E. (2012) *A les tres a casa? L'impacte social i educatiu de la jornada escolar contínua*. Barcelona: Informes breus núm. 40. Fundació Bofill

Junta de Castilla y Leon (2010). *La gestión de las organizaciones y el equilibrio del tiempo*. Valladolid: Consejería de familia i igualdad de oportunidades.

Ajuntament de Girona, Girona Innova, Pimec et al. (2010) *Reorganització del temps de treball. Estudi de racionalització dels horaris comercials a la ciutat de Girona*. Girona

Govern País Basc (2010) *Metodología de implantación de un nuevo modelo horario laboral en la empresa*. Departamento de Empleo y Asuntos Sociales. Bilbao: Gobierno Vasco

Ojeda, J. (2010) *Horarios 2.0: adaptarse o pagar. Un nuevo paradigma en la gestión de los horarios laborales*. Madrid: Revista del observatorio de RRHH, dic. 2010 (ORH Grupo editorial de conocimiento y gestión, S.L.).

Dictamen 20/2013, de 19 de desembre, sobre la proposició de llei d'horaris comercials i determinades activitats de promoció. Consell de Garanties Estatutàries de Catalunya.

Lusa, A. (2005). *Planificació del temps de treball amb jornada anualitzada*. Barcelona: Consell de Treball Econòmic i Social de Catalunya (Col·lecció Tesis Doctorals, 3).

De Miguel, A. (2012). Mesa redonda: *La problemàtica de los horarios laborales, comerciales, escolares y mediáticos. Análisis europeo*. Madrid: ARHOE, VII Congreso nacional para racionalizar los horarios españoles, primera jornada 9 de octubre.

ARHOE (2011). *Por la productividad, racionalidad y flexibilidad en la empresa española. 7 casos de éxito*. Madrid: ARHOE

Racionalització horària en els països del nostre entorn

Artazcoz, L. et al (2013). *Combining employment and family in Europe: the role of family policies in health*. Oxford: European Journal of Public Health 1-7.

Recio, C., Torns, T., Borrás, V. i Moreno, S.(2009). *La regulación del tiempo de trabajo en la Unión Europea*. Barcelona: Papeles de relaciones ecosociales y cambio global, Nº 108, pp. 77-88

Eurofound (2014), *Working conditions and job quality: Comparing sectors in Europe*. Dublin: Eurofound

Eurofound (2014). *Third European Quality of Life Survey – Quality of life in Europe: Trends 2003–2012*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, Eurofound.

Aranda, E. i Santos, J. (2012). *Aproximación analítica y empírica a los horarios comerciales*. Madrid: Ministerio de economía y competitividad. Revistas ICE, núm. 868, sept-oct 2012

Ballina, F.J. i Gonzalez, F. (2007). *La desregulación de horarios comerciales: evidencias económicas del RD 6/2000*. Madrid: Ministerio de economía y competitividad, Boletín ICE económico num. 2.904, feb.2007.

Cullen, K. i Gareis, K. (2011) *Company initiatives for workers with care responsibilities for disabled children or adults*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, Eurofound.

Anderson, R. (2013). *Work-care reconciliation as a policy priority in Europe: Role of companies and social partner. Carers and Work-Care Reconciliation: International Conference*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, Eurofound.

Flaquer, L. (2000). *Las políticas familiares en una perspectiva comparada*. Barcelona: Fundación La Caixa, Colec. Estudios sociales, núm. 3

Ortega, M. (2012) *Evolución de las políticas sociales de conciliación en Europa*. Madrid: Centro de estudios sociales Luis Vives, RSE núm. 11 (mayo-agosto 2012)

López, M. T. (2005) *El futuro de las políticas de conciliación de la vida familiar y laboral en el marco de las instituciones comunitarias*. Fundación Acción Familiar. Documento 05/2005

Eurofound (2008). *Condiciones de trabajo en la Unión Europea: La perspectiva de género*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, Eurofound.

Normativa i polítiques, conciliació

IPF, Instituto de Política Familiar (2013) *Documentos de la Unión Europea sobre la familia. Selección de Textos*. Madrid: Instituto de Política Familiar

Argüelles, A.R. (2012). *La ordenación sostenible del tiempo de trabajo: luces y sombras de las últimas reformas laborales*. Oviedo: Revista Internacional de Organizaciones, nº 8, junio 2012, 11–29

Cambra de Comerç (2010). *Conclusions de la jornada: Nous valors per a empreses de futur. L'empresa com a motor del creixement econòmic i social*. Barcelona: Cambra de comerç.

Carrasco, C. (2005). *El treball de les dones a Catalunya cap a una igualació creixent? Estudi a partir de la informació de l'Enquesta d'Ús del temps, 2002-2003*. Barcelona: CTEESC.

Cuesta, V. (2011). *Derechos de conciliación de la vida personal, familiar i profesional: fundamentos constitucionales y avances normativos en el ámbito de la UE*. Las Palmas: Universidad de Las Palmas de Gran Canaria

Departament de Treball (2009) *10 perquè per la igualtat*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

Fraguela, R., Lorenzo, J.J. i Varela, L. (2011) *Escuela, familias y ocio en la conciliación de los tiempos cotidianos de la infancia*. Múrcia: Revista de investigación educativa, vol. 29, núm. 2, pàg. 429-446.

Gaya, M. (2011) *Igualant. Reptes i estratègies per a la igualtat d'oportunitats en el món del treball*. Capellades (Barcelona): Icària Editorial.

Sandalinas, L. (coord), Donoso, S., Portero, C. et al. (2009). *La igualtat d'oportunitats entre dones i homes al mercat laboral: el repte dels plans d'igualtat. Projecte Aurora*. Barcelona: Secretaria de la dona de CCOO de Catalunya.

Fundación Mujeres (2010). *Conciliación de la vida laboral, familiar y personal*. Madrid: Ministerio de igualdad.

Albert, R., Escot, L., Fernández, J.A. et al. (2010). *Las políticas de conciliación de la vida familiar y laboral desde la perspectiva del empleador. Problemas y ventajas para la empresa*. Madrid: Escuela universitaria de estadística de la Universidad Complutense, cuaderno de trabajo, 2/2010.

Smith, M. (2009). *Analysis Note: Gender Equality and Recession*. Grenoble: Grenoble Ecole de Management.

Instituto de la mujer (2008). *De la conciliación a la corresponsabilidad: buenas prácticas y recomendaciones*. Madrid: Ministerio de igualdad.

Instituto de la mujer (2005). *Conciliación de la vida familiar y la vida laboral: Situación actual, necesidades y demandas*. Madrid: Ministerio de igualdad.

Generalitat de Catalunya (2012). *Pla integral de suport a la família 2012-2016*. Barcelona: Departament de Benestar social i família (Generalitat de Catalunya). (Repte 2: afavorir la conciliació de la vida personal, professional i familiar (impuls de la racionalització horària i conciliació))

Olabarria, M., Pérez, K., Santamariña-Rubio, E. et al (2013). *Work, family and daily mobility: a new approach to the problem through a mobility survey*. Madrid: Gaceta Sanitaria, Elsevier, vol. 27, núm.5, pàg. 433-439.

Comissió Europea (2013). *Informe de la Comissió al Consell i al PE sobre l'aplicació de la Directiva 2006/54/CE del PE i del Consell, de 5 de juliol de 2006, relativa a l'aplicació del principi d'igualtat d'oportunitats i igualtat de tracte entre homes i dones en temes d'ocupació i en l'ocupació*. Brussel·les: Comissió Europea.

Vivero, J.B. (2011). *La regulación española de la distribución del tiempo de trabajo ante los cambios económicos y sociales: la flexibilidad para empresarios y trabajadores como paradigma*. Sevilla: X Congreso Europeo de Derecho del trabajo y la seguridad social (21 y 23 de septiembre, 2011).

Juaristi, E. (2012). *¿Qué persigue la normativa de la Unión Europea en materia de conciliación de la vida personal, familiar y laboral?* Barcelona: Centro de investigación de economía y sociedad, num. 96 (marzo 2012)

Torns, T. (2011) *Conciliación de la vida laboral y familiar o corresponsabilidad: ¿el mismo discurso?* Barcelona: UAB, Revista interdisciplinar de estudios de género, núm.1.

Institut Aragonès d'Ocupació, Govern d'Aragó (2010) *Estudi sobre la repercussió d'un canvi d'horari dels treballadors en les empreses aragoneses* Cuadernos de empleo núm 1. Zaragoza

González, M.M. et al (2012) *Diversidad Familiar y Estrategias de Conciliación en Andalucía. Proyecto DIVERSIA*. Instituto Andaluz de la Mujer. Sevilla

Barcelona Ajuntament i l'Observatori Dona, Empresa i Economia Cambra de Comerç de Barcelona (2014) *Mesures de conciliació i reforma horària. Aplicació i opinió de les empreses catalanes*. Barcelona

Departament d'Ocupació i Afers Socials del Govern Basc (2010) *Estudi sobre les implicacions i possibles conseqüències d'un canvi d'horari laboral en el teixit empresarial de la CAPV, de cara assolir una conciliació més gran de la vida laboral i familiar*.

Negociació Col·lectiva

Serrano, R. i Josa, A. et al (2010). *Recomanacions per a la negociació col·lectiva en matèria d'igualtat de tracte i d'oportunitats de dones i homes*. Barcelona: Consell de Relacions Laborals de Catalunya (Generalitat de Catalunya).

Serrano, R. i Josa, A. et al (2010). *Recomanacions per a la negociació col·lectiva en matèria de gestió del temps de les persones treballadores*. Barcelona: Consell de Relacions Laborals de Catalunya (Generalitat de Catalunya).

Consell de Relacions Laborals de Catalunya (2013). *Recomanacions per a la negociació col·lectiva dels plans d'igualtat*. Barcelona: Consell de Relacions Laborals de Catalunya (Generalitat de Catalunya).

Ruesga, S. (dir) et al (2012) *Instrumentos de flexibilidad interna en la negociación colectiva. Comisión Consultiva Nacional de convenios colectivos*. Madrid: Ministerio de empleo y seguridad social. Colecc. Informes y estudios, núm. 101.

Carrizosa, E. (2011) *Flexibilidad laboral y reforma de la negociación colectiva en España*. Sevilla: X Congreso europeo de derecho del trabajo y la seguridad social.

Dueñas, L. (2011). *Algunos ejemplos de la negociación del tiempo de trabajo en los convenios colectivos de Castilla y León*. Valladolid: Universidad de Valladolid, RUCT 11/2010

Webs:

<http://www.ey2014.eu/> The Year of Reconciling Work and Family Life in Europe

<http://www.msssi.gob.es/ssi/igualdadOportunidades/iEmpleo/corresponsabilidad.htm> Corresponsabilidad y conciliación de la vida personal, familiar y laboral. Campaña *Te corresponde, nos corresponde* Madrid: Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad

<http://www.reformahoraria.cat/#!impulsors/c1b5m> Ara és l'hora. Iniciativa per a la reforma horària.

<http://www.horariosenespana.es/index.php?module=inicio> ARHOE, Asociación para la racionalización de horarios españoles.

<http://www.rationaltime.com/> Rational time

<http://www.sophie-project.eu/index.htm> Projecte Sophie comunitari d'anàlisi de l'impacte de les polítiques estructurals en la salut.

<http://www.eurofound.europa.eu/> European Foundation for the improvement of working and living conditions

<http://w110.bcn.cat/portal/site/UsosDelTemps/> Ajuntament de Barcelona Usos del temps